

Title: ”Vi graver huller, som musikken kan fylde op”

Author(s): Jens Skou Olsen & Butch Lacy

Source: CHARA – Journal of Creativity, Spontaneity and Learning, Vol. 2, No. 1 (2011)

Pages: 609-614

Published by: <http://www.chara.dk>

Stable Url: <http://www.chara.dk/artikler/20110101.pdf>

Digitized: march 25, 2011

Terms and Conditions of Use

Your use of the CHARA Journal archive indicates your acceptance and CHARA’s terms and Conditions of Use, available at <http://www.chara.dk/information/terms.pdf>. CHARA’s Terms and Conditions of Use provides, in part, that unless you have obtained prior permission, you may use content in the CHARA Journal archive only for your personal, non-commercial use.

Please contact the publisher regarding any further use of this work at redaktionen@chara.dk. Each copy or any part of a CHARA publication must contain the same copyright notice that appears on the screen or printed page of such publication.

CHARA is a not-for-profit organization founded in 2009. We work to create new knowledge on Creativity, Spontaneity and Learning and to build a common research platform that promotes the discovery and use of these resources. For more information on CHARA please contact redaktionen@chara.dk.

CHARA is collaborating with The Royal Library of Denmark to preserve and extend access to CHARA - Journal of Creativity, Spontaneity and Learning.

Vi graver huller, som musikken kan fylde op

Samtale mellem Jens Skou Olsen & Butch Lacy

En samtale mellem Jens Skou Olsen, bassist og komponist og Butch Lacy, pianist og komponist om proces, inspiration, ejerskab og køn. Sammen undersøger de her inspirationens, ideernes, værkets og kønnets betydning og vægt i skabelsesprocessen.

Butch Lacy (BL): Først vil jeg sige mange tak for invitationen til denne samtale om musik og kreativitet!

Jens Skou Olsen (JSO): Det er mig, der takker for denne chance for at tale med dig. Jeg vil begynde med at spørge dig, om du kan sige noget om, hvordan du skaber musik. Hvordan opstår musikken og dét, du gør – kan du beskrive, hvad det er, der sker?

BL: Jeg oplever, at der er to måder eller veje, når jeg skaber musik. Den ene vej er, når jeg har en opgave, hvor jeg skal skrive noget musik. Så sætter jeg mig ned og prøver at skrive noget musik så godt, jeg kan, fordi det er min opgave. Det er den dårlige måde. Den gode måde er, når jeg husker på, at det faktisk er musikken, der søger mig, og at musikken her er fuldstændig klar over den opgave, som jeg har. Det vil sige, at mit system er indstillet af musikken, og det er næsten som om, at jeg graver et hul. Og musikken kommer og fylder hullet op.

JSO: Det kan jeg vældig godt forstå og genkende. Når du siger, at den gode måde eller vej er, når musikken kommer til dig, betyder det så, at den anden vej er forkert? De fleste mennesker er vel optaget af at gøre alt muligt; optaget af at handle, beslutte, bestemme og være aktivt udfarende. Det lyder som om, når du fortæller om det, at du er mere optaget af at vente på, at det kan ske af sig selv; at gøre dig selv til et redskab eller et instrument for den musik, som skal blive til?

BL: Ja, det er derfor, jeg siger, at der er to veje eller måder. Den første vej er, når jeg glemmer, at det er musikken, der vil ud – at det er musikken, der vil finde mig. Når jeg glemmer det, så arbejder jeg på egen hånd. Jeg prøver så selvfølgelig på at være ydmyg og at gøre alle de rigtige ting. Men det er ikke det samme. Når jeg husker på, at musikken vil ud og jeg f.eks. graver et hul og

inviterer musikken til at komme og fylde det op. Det er den gode måde, og den første er den dårlige måde.

JSO: Når musikken kommer til dig, er den så færdig eller får den sin form gennem dig? Der er vel en fase, hvor musikken kommer til dig og du har fornemmelsen af, at musikken vil blive til dét, den gerne vil. Kan du få lov til at være med til at forme musikken?

BL: Det er uundgåeligt, at jeg er med til at forme musikken. Det er jo mig, der forsøger at omsætte denne inspiration ned på papiret og ud gennem klaveret. Det vil sige, at musikkens inspiration filtrerer gennem hele mit system. Den musik, der kommer, den kommer igennem mig og alt det, som jeg er, og som ingen andre er - alt det har en signatur. Musikken er kommet igennem mig, den er ikke kommet igennem dig eller et andet menneske, og denne rejse gennem mig former musikken. Jeg skal være lyttende og afventende, men det er ikke nok. Det handler om rigtig mange ting. Det handler også om, hvordan jeg kommer i den lyttende tilstand. Det kræver et håndværk, som gør, at jeg kan oversætte musikkens inspiration til noget konkret og gennearbejdet.

JSO: Hvis musikken kommer til dig, og du har gravet et hul som musikken fylder op, vil du så sige, at det er dig, der har lavet musikken?

BL: Det er man nødt til at gøre! Men i al hemmelighed vil jeg sige, at jeg kun har gjort noget af det. Jeg har gjort mig selv i stand til at lave musikken til noget konkret. Men det er noget, der er kommet igennem mig, der laver musikken. Og det er så sandt, som noget kan være. Hvis jeg ikke hørte noget, så ville jeg være i den første måde, som vi snakkede om tidligere. Og så ville jeg bare finde på noget. Det har jeg prøvet rigtig meget af i mit liv, og det er ikke altid så sjovt. Men den anden måde er ligesom det, du skriver om betydningen af *Chara* en tilstand, hvor jeg finder ud af, at det er en gave, der venter på mig. Og, at jeg finder ind til en måde, hvor jeg kan modtage denne gave (*For at læse mere om begrebet Chara se <http://chara.dk/information.php?id=2> - Red.*).

JSO: Digteren Søren Ulrik Thomsen siger et sted, at han ikke vil fiske efter sine digte. Han vil hellere gøre sig selv til en sø og vente på, at digtene af sig selv stiger op i ham.

BL: Det er meget smukt!

JSO: I den kinesiske filosofi findes der tolkninger af yin og yang som henholdsvis det kvindelige og det mandlige. Yin er skyggesiden af bjerget og yang er solsiden. Skyggen og tomheden i skikkelse af yin møder her lyset og den udfarende kraft i skikkelse af yang. Det kvindelige giver plads til det mandlige. Har du tænkt over, hvilke sider af dig, der bliver berørt her. Hvordan oplever du begreberne mand, kvinde, maskulinitet og femininitet i forbindelse med din musikalske skaben?

BL: Jeg er nødt til at komme over på den anden side af de forestillinger, som jeg har om det mandlige og det kvindelige. Disse forestillinger er noget, som jeg har lært og oplevet op igennem min barndom og senere hen i livet. Det meste er nogle billeder af måske John Wayne eller Audrey Hepburn eller sådan noget, og her er det, at jeg mener, at vi skal komme langt over på den anden side af alle de forestillinger og meninger. Animus, det mandlige, er mere aktiv - og anima, det kvindelige, er mere modtagende. Men det har ikke kun noget at gøre med den ydre situation men måske mere med en indre situation. Anima, det kvindelige, det ligger inden i mig, og jeg er en mand. Min kone er en kvinde, og hun har sin animus energimæssigt inde i sig. Det er en mulighed eller en kapacitet for os at kunne være aktiv udfarende og modtagende på samme tid. Dét, at lære at kunne balancere anima og animus, er simpelthen nøglen til den tilstand, som du snakker om i den gave, som følelsen af Chara er. Det oplever jeg meget konkret. Når jeg selv er i denne Chara tilstand, så kan jeg være helt aktiv og helt modtagende samtidig – det er ikke noget med, at den ene dominerer over den anden. Det er en balance, en situation, hvor man er langt ude over en fysisk tilstand, en tænkning, mentale billeder, forbilleder eller projektioner af nogen som helst art. Man oplever en fantastisk sublim helhed, ro og overblik, og når man er i den tilstand, så er det meget nemt at få den gave, som inspirationen, den skabende dimension eller musikken gerne vil komme med.

JSO: Når vi taler om at se, at lytte eller at mærke i vores vesterlandske kultur, så har vi fornemmelsen af, at vi gør noget aktivt. Vi siger f.eks. til hinanden: hør efter! se efter! Men vi kan vel i virkeligheden ikke 'se efter' – vi har ingen fangtråde i øjnene, der kan springe ud og gribe fat om dét, der skal ses. Det kommer alt sammen til os. Alle vores sanser, de sender ikke, de modtager. Hvordan oplever du det – oplever du, at alle vores sanser er anima eller yin, at de er modtagende?

BL: Ja, det gør jeg - jeg er helt enig! Bare dét, at man siger f.eks. 'Kan du se det?' – så gør man *dét at se* til en aktiv handling i stedet for at lade sig falde helt tilbage og bare lade verden komme ind, så man kan opleve den. Vi har mulighed for at opleve en fantastisk stilhed i sanserne, fordi oplevelserne kommer til os. De kommer til os og vi skal hvile i vores stilhed og opleve det, ikke? Det er jeg 100% enig med dig i.

JSO: Når inspirationen kommer til dig og sætter dig i en skabende proces, ved du altid, at det er det rigtige, der sker – eller er der nogen gange, hvor du gør noget uden at vide, om det er det rigtige?

BL: Hvis vi forudsætter, at der overhovedet er noget, der kan beskrives som 'rigtigt' – med det som udgangspunkt, så vil jeg sige, at inspirationen er fejlfri. Hvis jeg har en inspiration, som jeg skriver ned på papiret, og det viser sig på en eller anden måde, at det var et uheldigt valg eller et eller

andet; så er det kun *min fortolkning* af den inspiration, der er forkert. Inspirationen er absolut fejlfri, den kan ikke komme med noget, som er forkert. Det er umuligt. Men jeg kan misfortolke den – det er rigtig meget muligt. For eksempel oplever jeg næsten hver gang, jeg er midt i en kompositionsproces, at jeg på et eller andet tidspunkt begynder at lytte til højre og venstre og pludselig befinder jeg mig ude i et hjørne, hvor jeg tænker: 'Hvordan fanden er jeg kommet hertil?' Og så smider jeg hele lortet væk. Og det kan være mange sider noder eller store partiturer med mange linjer. Så bliver jeg nødt til at starte forfra, bare fordi jeg, uden at lægge mærke til det, er kommet til at lægge for meget kontrol i det. Inspirationen er fejlfri, den kan ikke gøre andet end at forsøge at føre mig den rigtige vej. Men jeg kan sagtens komme til at misforstå den.

JSO: Jeg husker, at du for mange år siden gav mig følgende råd: *'When ever you get a really good idea... - throw it out!* Er det sådan, at gode ideer ikke er mere eller andet end netop gode ideer – forstået som noget, vi har konstrueret ud af en mangel på inspiration?

BL: Nu er det ikke mig, der har fundet på den sætning, men jeg mener, at der er lidt om det. Lad os sige, at det kan have noget at gøre med et rum. Man kan være i den ene slags rum eller i den anden slags rum. Der kan godt komme en ide i den ene slags rum, men den er måske ikke så meget værd, når man kommer ind i den anden slags rum. Og så kan man være i den anden slags rum, hvor man får en inspiration – og lige meget hvilket rum, man så kommer ind i, så er den inspiration bare skidego! Jeg tror, at det er forskellen på en ide og en inspiration, og vi er igen tilbage i det der med at være modtagelig eller være i gang med at gøre noget. Hvis vi får for mange gode ideer eller gør for meget, så mister vi en hel masse af alt det sjove i livet. Vi har altid så travlt med at gøre noget.

JSO: Hvordan ser du på dit musikalske værk, når du er blevet færdig med det – føler du da, at det er færdigt - opfatter du det som et færdigt produkt eller ser du på det på en anden måde?

BL: Når jeg skriver FINE på en komposition, så er det slut. De tanker eller inspirationer, der kommer bagefter, det er noget til det næste projekt. Jeg tænker ikke så meget over det overhovedet.

JSO: Glemmer du de værker, som du har lavet?

BL: Kanon meget! Og nogle gange er det meget overraskende at høre noget af det igen, fordi jeg har fuldstændig glemt det – 'Er det virkelig mig, der har skrevet det?' Jeg ser det ligesom energi. Når processen omkring det stykke arbejde eller værk har kørt færdig, så er det arbejde eller værk færdigt. Men processen er overhovedet ikke færdig, det var bare nogle melodier, der opstod mellem nogle datoer i maj og juni. Processen forsætter fuldstændig, og jeg har aldrig længtes efter at kigge tilbage og nyde de gamle værker. Aldrig. I skabelsesprocessen arbejder man intenst med at skabe et

værk, og jeg ser mere værket som *en mulighed*, jeg kan bruge til at få lov til at arbejde så intimt med denne fantastiske skabelsesproces. I begyndelsen af vores samtale snakkede vi om, hvad der sker, når man skaber en komposition – hvor meget af det var mig, og hvor meget af det var inspiration. Og jeg sagde noget med, at det er mig, som inspirationen kommer igennem. Og når den kommer igennem mig, så kommer den igennem alle mine gode sider, alle mine dårlige sider, alt hvad jeg kender, alt hvad jeg ikke kender, al min kloghed og al min dumhed – dette er min mulighed for at oversætte inspirationen. Den kommer igennem mig og bliver mærket med alt, der er mig, ikke? Og så kan jeg arbejde lidt med at rydde op, så den flyder lidt nemmere igennem mig og sådan noget, ikke? Men det dejlige er, at det er min proces; det er min proces *med min proces*, og dét, der kommer ud af det, er det, der kommer ud af mig igennem denne her proces. Så den er egentlig ufattelig personlig. Du spurgte mig, om jeg kunne skrive under på, at det var mig, der havde lavet musikken, og jeg svarede, at det kunne jeg egentlig ikke. Men den ligger jo dér! Den stinker så meget af mig, at det er umiskendeligt, ikke? Andre musikere eller kunstmalere har andre processer, og hvis vi kan sammenligne nogle enkelte træk, som går igen, så er det sjovt. Men processen er så personlig, at det er fantastisk.

JSO: Jeg tænker på, om skabelsesprocesser udover at være meget personlige også kan have forskellige klange eller farver – findes der mandlige og kvindelige skabelsesprocesser, og har du oplevet, at der er forskel på at skabe sammen med kvinder i forhold til at skabe sammen med mænd?

BL: Absolut! Der er nogen ting, som mænd er gode til, og der er nogen ting, som kvinder er gode til. Når det har at gøre med at samarbejde, så oplever jeg, at der er en forskel i den måde en kvinde *er* på omkring et projekt. Når hun er fuldkommen inde i sin egen proces med den måde, hun går i dybden med den på, så kan jeg komme helt roligt med min egen indgangsvinkel og min egen proces og få fuldkommen plads. Jeg mener dette meget generelt. Det er meget spændende for mig at arbejde med kvinder i et projekt, fordi de har en anden måde at opdage på og arbejde på. Det er virkelig anderledes og det giver projektet nogle farver, som ligger ud over de farver jeg selv kan bidrage med.

JSO: Det lyder som om, at der forskel på mænd og kvinder! I vores kultur er vi ellers optagede af at se forskellen mellem kønnene som en slags praktisk arbejdsdeling; men det handler måske om meget mere end om hvem, der passer børnene eller går på arbejde?

BL: Vi snakkede lige før om, hvad der sker, når musikken kommer igennem mig. Så stinker den af mig, det kan ikke være anderledes. Vi er alle sammen fantastisk unikke. Der er ikke andre som mig. En kvinde er et væsen, der er forskellig fra mig, men det er den samme energi! Og netop derfor kan

vi supplere hinanden, komplementere hinanden. Én har engang sagt, at et menneske kan se 180 grader og to mennesker kan se 360 grader. Vores talenter og kapaciteter kan forstærkes ved et ægte samarbejde.

JSO: Er det muligt at se kvinden og manden som to forskellige musikinstrumenter, som den samme musik kan komme ud igennem?

BL: Absolut! Musikken kommer ud gennem en kvinde, som har et navn, et telefonnummer og en adresse og musikken kommer ud gennem en mand som har et andet navn, telefonnummer og adresse. Det er den samme musik, der inspirerer og den samme strøm, der fylder dem begge to...

JSO: ...men det stinker måske forskelligt?

BL: Helt sikkert. Og det vil sige komplementært.

JSO: Og så er det vel også vigtigt, at begge får mulighed for at spille med og sammen, ikke fordi det handler om fordeling af mænd og kvinder, men fordi det gør musikken rigere?

BL: Ikke rigere, *rundere!* Jeg skriver musik til en sangerinde og underholdningsorkestret. Og sangerinden og jeg, vi har et skidegodt samarbejde. Orkestret er cirka lige dele kvinder og mænd, tror jeg. Det betyder, at en musik, der er blevet til i et samarbejde mellem en kvinde og en mand skal indspilles af et orkester bestående af lige dele kvinder og mænd! Jeg arbejder med min anima, hun arbejder med sin animus. Hun, som kvinde og jeg, som mand laver det her sammen, som kommer ud igennem mig. Vi sender denne musik ud til et halvtredsmands orkester med 25 mænd og 25 kvinder. Det er spændende, synes jeg - hvordan vil musikken blive fortolket?

JSO: Tak, Butch for en inspirerende samtale og smukke tanker om musikken!

BL: Selv tak, Jens, det var en stor fornøjelse!